

24 Οκτωβρίου, 1996

[ΠΙΚΗΣ, Π., ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ,
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, ΑΡΤΕΜΗΣ, ΚΩΝΣΤΑ-
ΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΚΑΛΛΗΣ, ΚΡΟΝΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 140 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,

Αιτητής,

v.

ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ (ΑΡ. 2),

Καθ' ης η Αίτηση.

(Αναφορά Αρ. 4/96).

Συνταγματικό Δίκαιο — Συνταγματικότητα νόμων — Αναφορά από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για γνωμάτευση από το Ανώτατο Δικαστήριο ως προς τη συνταγματικότητα του Άρθρου 16(3)(β) του περί Προστασίας του Απόρρητου της Ιδιωτικής Επικοινωνίας (Παρακολούθηση Συνδιαλέξεων) Νόμου του 1996, (ο νόμος), και συγκεκριμένα κατά πόσο η πιο πάνω διάταξη είναι αντίθετη ή ασύμφωνη με τις παραγράφους 1 και 4 του Άρθρου 155 και κατ' επέκταση του Άρθρου 179 του Συντάγματος.

5

Το Άρθρο 16(3) του νόμου, προσδιορίζει το δικαίωμα προσώπου του οποίου η επικοινωνία έτυχε υποκλοπής ή παρακολούθησης να ενστεί στην προσαγωγή μαρτυρίας η οποία έχει προκύψει. Η παράγραφος (β) του Άρθρου 16(3) του κρινόμενου νόμου προνοεί ότι η μαρτυρία που λήφθηκε έπειτα από υποκλοπή ή παρακολούθηση, μπορεί να προσβληθεί ως μη παραδεκτή μαρτυρία σε οποιαδήποτε ποινική ή πολιτική διαδικασία, λόγω του ότι το δικαστικό ένταλμα το οποίο εξουσιοδότησε ή ενέκρινε ή παρέτεινε την παρακολούθηση ήταν καταφανώς ανεπαρκές. Η αναθεώρηση του εντάλματος συνιστά προϋπόθεση για τη διαπίστωση της ανεπάρκειάς του. Είναι φανερό ότι η παράγραφος (β) του εδαφίου (3) του Άρθρου 16 του νόμου προσκρούει στις παραγράφους 1 και 4 του Άρθρου 155 του Συντάγματος και για το λόγο αυτό είναι αντισυνταγματική. Ο υπόλοιπος νόμος παραμένει άθικτος, λόγω του ότι η επίμαχη διάταξη είναι αυτοτελής και η διαγραφή της δεν τον επηρεάζει.

10

15

20

25

3 Α.Α.Δ. Πρόεδρος Δημοκρατίας ν. Βουλής Αντιπροσώπων (Αρ. 2)

Εν όψει των ανωτέρω, δίδεται γνωμάτευση ότι η παράγραφος (β) του εδαφίου (3) του Άρθρου 16 είναι αντίθετη προς τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 4 του Άρθρου 155 και, κατ' επέκταση, του Άρθρου 179 του Συντάγματος.

5

Η παρ. (β) του εδ. (3) του Άρθρου 16 του υπό κρίση νόμου κρίθηκε αντισυνταγματική.

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

10

Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (1995) 3 Α.Α.Δ. 388,

Ellinas v. The Republic (1989) 1 C.L.R. 17.

15

Αναφορά.

Αναφορά με την οποία ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ζητά γνωμάτευση από το Ανώτατο Δικαστήριο, κατά πόσο το Άρθρο 16(3) (β) του Περί Προστασίας του Απώρητου της Ιδιωτικής Επικοινωνίας (Παρακολούθηση Συνδιαλέξεων) Νόμου του 1996, βρίσκεται σε αντίθεση και/ή είναι ασύμφωνο προς τις παραγράφους 1 και 4 των Άρθρων 155 και 179 του Συντάγματος.

20

Α. Λουκαΐδης, Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Α. Τριανταφυλλίδης, για τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

25

Cur. adv. vult.

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ: Τη Γνωμάτευση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Γ.Μ. Πικής, Π.

30

ΠΙΚΗΣ, Π.: Η αναφορά του Προέδρου θέτει προς διερεύνηση τη συνταγματικότητα των διατάξεων του Άρθρου 16(3)(β) του περί Προστασίας του Απώρητου της Ιδιωτικής Επικοινωνίας (Παρακολούθηση Συνδιαλέξεων) Νόμου του 1996, (ο «νόμος»). Ο νόμος ψηφίστηκε από τη Βουλή στις 4 Απριλίου, 1996. Ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχει το Άρθρο 51.1 του Συντάγματος, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανέπεμψε (18/4/1996) το νόμο στη Βουλή προς επανεξέταση. Την ίδια ημέρα, η Βουλή εκδήλωσε την εμμονή της στη θέσπισή του. Επακόλουθα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανέφερε τη συνταγματικότητα της προαναφερθείσας διάταξης του νόμου στο

35

40

Ανώτατο Δικαστήριο, για να γνωματεύσει κατά πόσο είναι αντίθετη ή ασύμφωνη με τις παραγράφους 1 και 4 του Άρθρου 155 και, επέκεινα, του Άρθρου 179, που καθιστά το Σύνταγμα τον υπέρτατο νόμο της Δημοκρατίας.

5

Η παράγραφος (β) του εδαφίου (3) του Άρθρου 16 του νόμου συνιστά αυτοτελή νομοθετική διάταξη, η διαγραφή της οποίας θα άφηνε άθικτο τον κορμό, όσο και τις διακλαδώσεις του νόμου, άλλες από την επίμαχη πρόνοια της οποίας εξετάζεται η συνταγματικότητα.

10

Σκοπός του νόμου είναι ο περιορισμός του δικαιώματος ελεύθερης επικοινωνίας, το οποίο κατοχυρώνεται από το Άρθρο 17 του Συντάγματος. Ο περιορισμός επιχειρείται, όπως συνάγεται από το κείμενο του νόμου, στο πλαίσιο της εξουσίας που παρέχει το ίδιο το Άρθρο 17, για την περιστολή του δικαιώματος το οποίο κατοχυρώνει. Ο περιορισμός εκτείνεται μόνο σε επικοινωνίες φυλακισμένων ή προσώπων που τελούν σε προφυλάκιση και επικοινωνίες που διεξάγονται με παράνομα μέσα.

15

Η παρακολούθηση επικοινωνίας, (που διεξάγεται μέσω τηλεφώνου και άλλων μέσων που καθορίζει ο νόμος), υπόκειται στην έγκριση προέδρου ή ανώτερου επαρχιακού δικαστή και μπορεί να εξουσιοδοτηθεί με δικαστικό ένταλμα - (Άρθρα 8 και 9 του νόμου).

20

Το Άρθρο 16(3) του νόμου προσδιορίζει το δικαίωμα θιγέντος προσώπου, δηλαδή προσώπου του οποίου η επικοινωνία έτυχε υποκλοπής ή παρακολούθησης, να ενστεί στην προσαγωγή μαρτυρίας η οποία έχει προκύψει από την παρακολούθηση. Προβλέπει:-

25

“(3) Τηρουμένων των διατάξεων οποιουδήποτε εν ισχύι νόμου, το πρόσωπο που θίγουμε μπορεί, σε οποιαδήποτε ποινική ή πολιτική διαδικασία, να προσβάλει ως μη αποδεκτή μαρτυρία, το περιεχόμενο οποιασδήποτε ιδιωτικής επικοινωνίας το οποίο λήφθηκε έπειτα από υποκλοπή ή παρακολούθηση ή μαρτυρία που πηγάζει από τέτοια υποκλοπή ή παρακολούθηση για τους λόγους ότι:

30

(α) το περιεχόμενο της ιδιωτικής επικοινωνίας λήφθηκε κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος Νόμου.

35

(β) το δικαστικό ένταλμα το οποίο εξουσιοδότησε ή ενέκρινε ή παρέτεινε την παρακολούθηση ήταν καταφανώς ανεπαρκές.

40

(γ) η παρακολούθηση έλαβε χώρα με τρόπο που δεν αναφερόταν στο δικαστικό ένταλμα.”

Κοινή είναι η θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων, όπως διατυπώθηκε από τους κ.κ. Λουκαΐδη και Τριανταφυλλίδη, αντίστοιχα, ότι το Σύνταγμα αποκλείει την αναθεώρηση της ορθότητας, εγκυρότητας, ή νομιμότητας της απόφασης ή διαταγής πρωτοβάθμιου (κατώτερου) δικαστηρίου από άλλο ομοβάθμιο δικαστήριο. Η συνταγματική θέση εξηγείται στην απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου - *Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Της Βουλής των Αντιπροσώπων* (1995) 3 Α.Α.Δ. 388 - (βλ., επίσης, *Ellinas v. Republic* (1989) 1 C.L.R. 17).

5

Ο κ. Τριανταφυλλίδης εισηγήθηκε ότι η παράγραφος (β) του Άρθρου 16(3) δε συνεπάγεται απαρέγκλιτα την αναθεώρηση του διατάγματος εξουσιοδότησης. Εισηγήθηκε ότι η εμπέλειά του περιορίζεται σε περιπτώσεις όπου η παρακολούθηση εκφεύγει της εξουσιοδότησης.

15

Αν αυτός ήταν ο σκοπός, τότε η επίμαχη παράγραφος θα συνιστούσε πλεονασμό, εφόσο οι παράγραφοι (α) και (γ) του ίδιου εδαφίου αποκλείουν μαρτυρία η οποία λήφθηκε κατά παράβαση των διατάξεων του νόμου, περιλαμβανομένης, αναμφιβόλως, και της εξουσιοδότησης που δόθηκε για την παρακολούθηση, ή κατά τρόπο άλλο από τον εγκριθέντα.

20

Το κείμενο της παραγράφου (β) δεν αφήνει αμφιβολία ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Αυτός έγκειται στον αποκλεισμό μαρτυρίας, η οποία προκύπτει από «καταφανώς ανεπαρκές ένταλμα». Η αναθεώρηση του εντάλματος συνιστά προϋπόθεση για τη διαπίστωση της ανεπαρκείας του.

25

Εκδήλα, η παράγραφος (β) του εδαφίου (3) του Άρθρου 16 του νόμου προσκρούει στις παραγράφους 1 και 4 του Άρθρου 155 και, για το λόγο αυτό, είναι αντισυνταγματική.

30

Γνωματεύουμε ότι η παράγραφος (β) του εδαφίου (3) του Άρθρου 16 είναι αντίθετη και ασύμφωνη προς τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 4 του Άρθρου 155 και, κατ' επέκταση, του Άρθρου 179 του Συντάγματος.

35

Η Γνωμάτευση του Ανωτάτου Δικαστηρίου θα κοινοποιηθεί στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

40

Η παρ. (β) του εδ. (3) του Άρθρου 16 του υπό κρίση νόμου κρίθηκε αντισυνταγματική.